

Samenvatting geschiedenis Memo havo/vwo 1 h4 paragraaf 1 t/m 4

Paragraaf 1

De economie veranderde in de **vroege middeleeuwen** in West-Europa, omdat er eerst veel mensen werkten en leefden op het platteland. Ook waren er steden, daar woonden onder meer ambachtslieden en handelaren. Dat leven in steden verdween bijna helemaal rond het jaar 500, dus kwam er een **agrarische samenleving**. Dat houdt in dat bijna iedereen op het platteland werkt, behalve een klein deel mensen: een kleine elite van bestuurders, militairen en priesters.

Er kwam een agrarische samenleving omdat het WRR (West-Romeinse Rijk) uiteenviel. En omdat dat uiteengevallen was, was er vaak oorlog en was het graan niet zo goedkoop omdat handel minder mogelijk was. En omdat de handel minder mogelijk was, stopte de vraag naar gespecialiseerde ambachtslieden.

Door al die moeilijkheden gingen mensen naar het platteland, waar ze zelf alles deden en niet afhankelijk waren, maar sommige kleine boeren was het niet altijd veilig. Er was natuurlijk veel oorlog en dan ook snel slachtoffer van plunderingen, dus gingen de boeren op zoek naar bescherming bij een machtige boer dichtbij. Deze machtige boeren hadden vaak een legertje en paarden. De kleine boeren mochten daar zijn, maar daarvoor moesten ze hun platteland inruilen. Daardoor kreeg de machtige boer meer grond. Een groot stuk land noemen we een **domein** (degene van wie de grond was noemen we een domeinheer).

Zo'n domein was verdeeld in 3 delen: het vronland (woongebied van domeinheer), het hoeveland (woongebied van andere boeren, werd verdeeld onder hun), en woeste gronden (dat was wild, veel bossen, moerassen, rivieren). Alle opbrengsten van de delen waren voor de domeinheer.

De mensen die op het platteland woonden maakten bijna alles zelf, omdat er geen handel meer was. Ook ruilden mensen spullen i.p.v. betalen.

Er was een duidelijk verschil tussen de heer en de andere boeren. De heer ging meer in de militaire verdediging, dan het veld, want dat deden de boeren.

Ook was er nog een verschil tussen de boeren op het domein, en velen waren **horigen**. Horigen hadden hun grond aan de domeinheer afgestaan en waren niet vrij. Ze moesten hun opbrengst deels met de heer delen en moesten **herendiensten** doen. Herendiensten zijn klussen voor de domeinheren. Dat was ook de reden dat de horigen een deel van de tijd op het vronland moesten werken. De horigen moesten óók nog de hoeve van de heer behouden, en de heer besloot of ze mochten trouwen.

Er bestonden ook nog vrije boeren. Die hadden zelf een stukje grond, maar die moesten meevechten in het leger van de domeinheer als het oorlog was. Dit hele systeem noemen we het **hofstelsel**, want alles draaide om het hof van de domeinheer.

Paragraaf 2

Nadat het koninkrijk in 500 uiteenviel, waren de Romeinen niet meer de baas van West-Europa, en het was dus in aparte koninkrijken ontstaan. Het **Frankische Rijk** was een van die koninkrijken. Zij leefden in Zuid- Nederland en België, dus net binnen het RR (Romeinse Rijk). Het was een Germaans volk. Ze hadden meerdere leiders, en eind 5e eeuw wist Clovis alle Franken te verenigen. Hij breidde hij een groot gebied uit, waardoor hij uiteindelijk regeerde over bijna heel Frankrijk. Vanaf toen noemden we het het Frankische rijk.

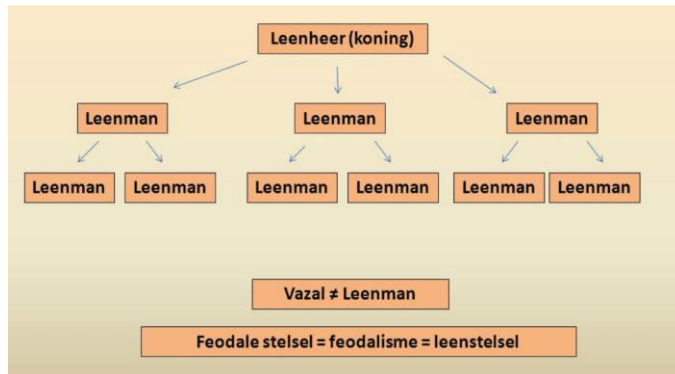
Clovis werd om twee redenen machtig:

1. Hij was een goede legerleider.
2. Hij werkte samen met de kerk in Rome, omdat hij christelijk was (Wat vreemd was dat veel Franken niet christelijk waren). En dat was in zijn voordeel, want de leiders van de kerk konden goed helpen met besturen. Hij hielp ze ook andersom, waardoor hij zijn hoogtepunt in het jaar 800 behaalde. Toen werd het rijk nog bestuurd door koning Karel. Die had ook veel veroverd, net als Clovis. Karel had er ook voor gezorgd dat de paus naar Rome kon terugkeren. Hij werd gezien als opvolger van de romeinse keizers. Karel breidde zijn rijk nog verder uit, en omdat het toen zo groot was, noemen we hem Karel de Grote.

Om een groot rijk te kunnen veroveren, hadden Karel en zijn voorgangers en sterk, betrouwbaar leger nodig. Omdat dat niet heel makkelijk was in die periode, vroeg de koning aan zijn machtige mannen of ze soldaten wilden leveren om hem te steunen. De koning beloofde door een stuk grond aan hun te lenen. Die mannen noemen we **leenmannen**. Die leenmannen kregen het bestuur van die stukken land en mochten de opbrengst daarvan houden. Het was wel belangrijk dat de mannen trouw zouden blijven aan hun **leenheer**. De leenheer is de heer die het stuk land uitleende. Hij moest natuurlijk wel weten dat zijn leenmannen hem zouden sturen.

De machtige leenmannen hadden een kleine kring van mensen die voor hem vochten. Die mensen hadden vaak een eigen paard en worden ridders/ruiters genoemd. De leenman moest de ridders/ruiters ook belonen en dat deed hij met een stukje grond (net zoals de koning), en werden achterleenmannen genoemd.

Leenmannen + de achterleenmannen vormden de **adel**. Die werden graaf, hertog of baron genoemd. Dat zijn adellijke titels. Door dit hele systeem konden Karel en de andere koningen snel een goed geoefend leger creëren. Dit systeem heet het **leenstelsel**.

Uiteindelijk overlijdt Karel de grote. Daarom kwam er verandering in de situatie in 814 in Europa. Het Frankische rijk viel in kleine stukjes uit elkaar, door het Frankische recht, want het bezit moest worden verdeeld onder zijn zonen.

- Het bestuur raakte verzwakt door het leenstelsel. De zonen moesten eigenlijk het land en de titel teruggeven aan hun vader, maar deze pikten ze in.
- West-Europa kreeg te maken met aanvallen buitenaf van de Vikingen (vanuit het noorden) en van de Hongaren (uit het oosten), want het bestuur was verzwakt en kon minder goed verdedigen.

Paragraaf 3

Een stuk van Europa was in de tijd van de Romeinen christelijk. Maar vele mensen waren dat ook niet. De mensen die in de gebieden van de Friezen of in Duitsland woonden, geloofden nog in natuurgoden (denk aan Donar en Freya). Deze mensen vereerden stenen, heilige bomen en bronnen. Christenen noemden ze **heidenen**. De leiders van de christelijke kerk vonden dat deze mensen bekeerd moesten worden, en daarbij steunden de Frankische koningen, die bezig waren met het veroveren van Noord-Nederland en Duitsland. Als ze iets hadden veroverd plaatsten ze daar kerken en **kloosters**. In kloosters woonden mensen die zich helemaal in hun geloof waren. De mensen die daar woonden noemden ze **monniken** en **nonnen**. Die baden veel voor god en die leefden volgens strenge regels. Er waren ook **missionarissen**. Dat waren mensen in een klooster die het Germaanse geloof probeerden te verspreiden, maar zonder succes. Er werden uiteindelijk heidense feesten en gebruiken gekoppeld aan de belangrijkste christelijke gebeurtenissen. Dat had meer succes. De Engelse monnik

Willibrord slaagde er zo in rond 730 om meerdere bewoners in het christendom te laten geloven. Vervolgens waren bijna alle mensen christelijk geworden in West-Europa aan het einde van de vroege middeleeuwen.

Het christelijk geloof speelde een grote rol in de middeleeuwen. Ook op speciale momenten zoals trouwen, dat deden ze dan in de kerk en als er een baby geboren werd, werd die gedoopt. Dit soort dingen regelde de **priester**. Die had elke kerk, en men geloofde dat die contact had met god. Als je allemaal gelovige dingen deed (zoals de communie), was er volgens de christenen een grotere kans dat je in de hemel zou kunnen belanden.

Het christelijke geloof was in de middeleeuwen erg belangrijk en dat kan je zien hoe ze de samenleving indeelden. Bij hun geloofden ze dat er verschillende standen bestond. Dat zijn groepen die een eigen plek en vaste taak hadden. Je had er drie:

1. **Geestelijkheid** deze stand had het meeste aanzien en bestond uit alle kerkleiders, priesters, monniken en nonnen. Deze moesten bidden voor de mensen. De hoogste geestelijke was de paus in Rome.
2. **De adel** dat waren de mannen die gespecialiseerd waren in oorlogvoering. Deze moesten de mensen beschermen.
3. **De boeren** deze moesten zorgen voor het voedsel, en was de grootste groep. Het was moeilijk om over te stappen naar een hogere stand als je als boer geboren was.

Vrouwen speelden hier bijna geen rol in, het ging eigenlijk alleen om de mannen, want de vrouwen moesten zogenaamd de kinderen verzorgen, en konden alleen non worden.

Paragraaf 4

Er was ook nog een ander geloof: de **Islam**. Dit werd gesticht in het Midden-Oosten door Mohammed. Die leefde rond 600 en was koopman in Mekka, een stad dat zich nu in Saudi-Arabië bevindt. De meeste mensen daar waren polytheïstisch, maar joden en christenen kwamen ook (met een monotheïstisch geloof). Die kwamen in contact met Mohammed en die vertelde ze dat er maar één god is: Allah. Mohammed zag zichzelf als **profeet** van Allah. Dat betekent dat dat iemand is die het geloof verspreid. Eerst hadden de mensen geen interesse in Mohammeds boodschap. Maar toen hij gevlucht was naar de stad Medina (hij was weggejaagd), sloeg zijn boodschap over en toen begon de islamitische jaartelling. En vanuit Medina ging de boodschap over de rest van het Arabische schiereiland.

Mohammed vertelde de mensen boodschappen van Allah, maar schreef die ook op. Dat vormde de **koran**. Dat is het heilige boek van de moslims. Hierin

staan ook verhalen over eerdere profeten, zoals Mozes en Jezus. Die staan ook in de bijbel. Volgens moslims is Allah de schepper van alles. Volgens de moslims is Mohammed de laatste profeet die Allah heeft gestuurd, om mensen te vertellen hoe ze moeten leven. En dan zijn er ook regels. En als je je daar dan niet aan houdt kom je volgens het geloof in de hel terecht.

In de islam staat dat het leven op aarde in het teken staat van Allahs regels. De 5 belangrijkste worden **de vijf zuilen** genoemd.

- Dat er maar 1 god is: Allah
- Dat je 5 keer per dag moet bidden met je hoofd naar Mekka
- Dat je aan armen en zieken moet geven
- Je mag niet eten, drinken, roken en vrijen in de islamitische maand, van zonsopkomst tot zonsondergang.
- Dat je minimaal een keer in je leven een bedevaart naar Mekka moet maken.

Moslims mogen ook geen alcohol drinken en geen varkensvlees eten, ook mogen ze geen profeet van Mohammed af beelden. En als je eenmaal moslim bent, dan mag je niet voor een ander geloof kiezen.